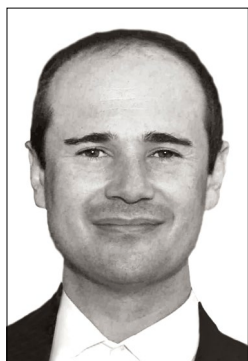

Význam štúdia prameňov kánonického práva pre súčasnú vedu¹

Vojtech Vladár

V súčasnosti väčšina právnikov, a nielen oni zabúdajú na skutočnosť, čo vlastne znamená titul „JUDr.“, ktorý nosí väčšina z nich. Treba povedať, že to nie je len ich vinou, keďže v nedávno minulom období bola výučba cirkevného práva z ideologických dôvodov nežiaduca.² Právnicki si tak v tom čase nemali možnosť osvojiť ani tie najzákladnejšie poznatky, zásady a normy cirkevného práva, čo potom v negatívnom zmysle pociťovali vo svojej praxi, najmä pri rôznych príležitostiach styku s právnou vedou v zahraničí. Aj mnohí súčasní právnicki však netušia, že už od stredoveku, keď si navzájom konkurovali kánonisti – znalci cirkevného práva a legisti – znalci sekulárneho (rímskeho) práva, bola tendencia oba tieto právne komplexy študijne spájať, čo viedlo k vzniku štúdia *obojo* *práva*, ktoré trvá dodnes a svoje vonkajšie vyjadrenie našlo v spomenutom akademickom titule, predstavujúcom skratku od *iuris utriusque doctor*, teda „doktor obojeho práva“.

Pre toho, kto sa chce bližšie oboznámiť s právnym systémom Katolíckej cirkvi, je však dôležité poznať ako *ius vigens*, tak aj jeho historický rozmer. Dejiny

¹ Článok je výstupom z vedeckého projektu VEGA č. 1/0548/22 s názvom „Kríza dôvery a jej rímsko-kánonické riešenia“. Prednesený bol dňa 20. apríla 2023 na počesť prof. JUDr. Ignáca Antonína Hrdinu, DrSc. OPraem. pri príležitosti prezentácie jeho poslednej knihy „Dějiny pramenů kanonického práva“. Podujatie sa uskutočnilo v zimnom refektárii Strahovského kláštora a bolo zorganizované Katolíckou teologickou fakultou Univerzity Karlovej v Prahe a Kráľovskou kanóniou premonštrátov na Strahove.

² Podobne i veda cirkevného práva sa v tejto dobe mohla rozvíjať len v podmienkach bohosloveckých fakúlt, čo viedlo k určitému tendenčnému zameraniu výskumu i vedeckej literatúry, kde začali vo veľkom rozsahu prevládať teologické hľadiská, na úkor právnych. Porov. MRKÝVKA, Petr, VESELÁ, Renáta, *Výbrané otázky z dějin kanonického práva*, Brno, 1992, s. 6–7.

kánonického práva totiž obsahujú nielen dejiny právnych inštitútov, či noriem, ale aj právnej vedy samotnej. Putujúca Cirkev ako spoločenstvo kresťanov bola napokon vždy ponorená do sveta, ktorý podliehal neustálemu vývoju. V súvislosti s ním postupne dochádzalo aj k vytváraniu jednotlivých prameňov práva, z ktorých postupne vzišlo aj právo kánonické. O jej dôležitom vplyve v právnej oblasti vypovedá predovšetkým skutočnosť, že kánonické právo sa považuje, spolu s právom rímskym, za tvorca a nositeľa modernej právnej tradície Západu, keďže jednotlivé národné právne systémy sa vytvárali vo väčšej či menšej miere podľa ich modelov. V tejto súvislosti je namieste pripomenúť, že zatiaľ čo rímske právo je považované za právo „par excellence“ v oblasti súkromnoprávnej, kánonické právo zastáva tieto pozície v oblasti práva verejného.

K najdôležitejším predmetom štúdia každého právneho systému patrí téma prameňov práva, keďže práve z nich akoby, prenesene povedané, tento systém vyvieral. O ich význame pre každý právny systém vypovedá aj skutočnosť, že ich vznik vždy predchádzal vzniku samotného právneho systému. Najskôr sa teda objavia pramene a až potom právny systém. V prípade kánonického práva možno uvedené ilustrovať aj skutočnosťou, že i vzniku Evanjelií predchádzala ústna Tradícia, ktorá bola neskôr zaznamenaná písomne. Aj z toho dôvodu býva problematika prameňov pravidelne zaradovaná medzi ústredné témy každej monografie zaoberajúcej sa určitým odvetvím pozitívneho práva a na pramene práva rovnako nezabúda ani literatúra venujúca sa právnym dejinám. Túto tému jednoducho nie je možné obísť v žiadnom právnickom diele, keďže práve v právnych prameňoch nachádzajú subjekty svoje práva a povinnosti. Teda najmä vďaka ním môže právo dosiahnuť cieľ a zmysel svojej existencie, ktorým je úprava spoločenských vzťahov.

Skúmanie prameňov práva Katolíckej cirkvi však znamená prejsť i celou jej rozsiahlou históriou, ktorá kráča „ruka v ruke“ s dejinami ľudskej spoločnosti a pochopiť funkciu práva v jej živote. Štúdiom tejto problematiky totiž môžeme detailne skúmať účinky práva v určitých, pre nás už dnes uzavretých obdobiach, cez ktoré môžeme sledovať vývoj rôznorodých právnych vzťahov a právnych inštitútov od ich vzniku, až do prípadného zániku alebo transformácie, spolu s ich dosahom na život členov Katolíckej cirkvi. Okrem samotného vývoja tohto právneho systému však pramene práva významným spôsobom napomáhajú aj k poznaniu reálií predchádzajúcich období, ktoré je dôležitým predpokladom vedeckej práce nielen pre kánonistov, respektíve právnikov a právnych historikov vo všeobecnosti, ale

tiež odborníkov na všeobecné dejiny, sociológov, filozofov, filológov atď. Uvedené konštatovanie je o to opodstatnenejšie, keďže Katolícka cirkev svojimi aktivitami historicky ovplyvňovala nielen spoločenstvo veriacich, ale i svetskú (najmä západnú) societu, ktorej ráz po celé stáročia udávala nielen v práve, ale i jazyku, hudbe, umení, politike, rodinnom živote či filozofii. Okrem rozvoja európskej právnej kultúry totiž prispievala aj k šíreniu vzdelanosti, kultúry, humanizmu a napokon i k presadeniu súčasných štandardov života a morálky.

1. Kánonistika

Pre každého kánonistu by mala patriť k samozrejmostiam znalosť prameňov kánonického práva, a to či už v pozitívnomprávnom alebo historickom zmysle. Ako totiž cirkevná *societas* od čias staroveku a ranej Cirkvi (*Ecclesia primitivae formae*) rástla a rozširovala sa, tak dochádzalo i k rozvoju práva, ktorým sa spravovala.³ Životaschopnosť a sila každého spoločenstva a každej spoločnosti sa totiž javí v jej dynamizme.⁴ Keď hovoríme o cirkevnom práve treba si uvedomiť, že v súčasnosti platné cirkevné právo sa podstatne nelíši od práv predošlých storočí, ktoré sa opiera a kotví v prirodzenom alebo pozitívnom práve Božom. Tieto normy sa totiž vyznačujú Božským pôvodom, vnútornou dokonalosťou, nezrušiteľnosťou, ako aj nezmeniteľnosťou, pričom normy prirodzeného Božieho práva navyše predpokladajú prirodzenú poznateľnosť ich obsahu a všeobecne zaväzujú všetkých ľudí.⁵ Značný dynamizmus však vidíme v právnych normách ľudských, ktoré sa postupne stváňovali zo starých zákonov, prispôsobené formou a vyjadrením potrebám, ktoré vyvstali v súvislosti s existenciou a pôsobením Katolíckej cirkvi ako spoločnosti. Každý právny poriadok je napokon len prechodným štádiom v celom právnom vývoji, pretože právo, ktoré už nevyhovuje potrebám života, musí byť zmenené a prispôbené novým požiadavkám. V kánonickom práve tak nachádzame vzácnu vyváženosť stabilných prvkov, ktoré sú nezrušiteľné a nezmeniteľné a na ktorých celý právny systém Katolíckej cirkvi stojí, a elementov dynamických, podliehajúcich prirodzenému vývoju v súvislosti s potrebami cirkevnej spoločnosti.

³ Porov. HRDINA, Antonín, *Kánonické právo*, Praha, 2002, s. 23.

⁴ Porov. VRANA, Vladimír, *Dejiny cirkevného práva*, Košice, 1992, s. 7.

⁵ Bližšie k tejto problematike pozri NEMEC, Matúš, *Základy kánonického práva*, Bratislava, 2001, s. 9–10.

Z pohľadu súčasného stavu poznania v tejto oblasti, každá domáca, či zahraničná práca sa téme prameňov práva venuje trochu iným spôsobom. Literatúra zaoberajúca sa platným kánonickým právom mnohokrát len zbežne spomenie historické právne pramene prostredníctvom vymenovania niektorých najdôležitejších zbierok a potom sa už venuje výlučne prameňom v súčasnosti platným.

Trochu iná je situácia pri literatúre zaoberajúcej sa týmto právom viac z pohľadu histórie. Historická literatúra sa tejto problematike totiž venuje oveľa obsiahnejšie a v niektorých prípadoch dnes už neplatné pramene práva podrobuje detailnému vedeckému skúmaniu. Zatiaľ čo všeobecne zamerané publikácie venujú právnym prameňom len niekoľko strán, špecifickejšie diela sa touto problematikou zaoberajú do väčších detailov.

Uvedené konštatovania platia aj pre slovenskú a českú kánonistickú literatúru, ktorá poskytuje predovšetkým všeobecný prehľad umožňujúci ďalšie bádanie v tejto oblasti. Ak by sme mali spomenúť niektoré tituly, zo všeobecnejších pojednaní, ktoré sa zaoberajú aj prameňmi kánonického práva, možno zo slovenskej literatúry uviesť *Dejiny cirkevného práva* od doc. Vladimíra Vranu z roku 1992, štvordielnu prácu prof. Jozefa Špirka *Cirkevné dejiny* a jeho nasledovníka, prof. Juraja Dolinského, ktorý spracoval obdobne štvordielnu učebnicu pod názvom *Dejiny Cirkvi*.⁶ Zo špecifickejšej literatúry spomenieme na prvom mieste prácu prof. Jozefa Krajčího *Historické pramene a všeobecné normy cirkevného práva* vydané v roku 1997, ktorá sa okrem všeobecných teoretickoprávnych pojednaní venovala predovšetkým prameňom kánonického práva cirkevného staroveku.⁷ Ja sám som sa tejto problematike detailne venoval v monografii *Pramene práva Katolíckej cirkvi v historickom vývoji*, ktorá bola vydaná v roku 2009.⁸ Toto pojednanie som neskôr rozšíril o konfesnoprávny výklad, a to v komplexne poňatej učebnici *Dejiny cirkevného práva*, vydané v roku 2017.⁹

⁶ Porov. VRANA, Vladimír, *Dejiny cirkevného práva*, Košice, 1992; ŠPIRKO, Jozef, *Cirkevné dejiny I–IV*, Turčiansky Svätý Martin, 1943; DOLINSKÝ, Juraj, *Dejiny Cirkvi. Prvý diel. Kresťanský starovek*, Bratislava, 1996; DOLINSKÝ, Juraj, *Dejiny Cirkvi. Druhý diel. Stredovek*, Bratislava, 1997; DOLINSKÝ, Juraj, *Dejiny Cirkvi. Tretí diel. Obdobie reforiem*, Bratislava, 1995 a DOLINSKÝ, Juraj, *Dejiny Cirkvi. Štvrtý diel. Novovek*, Bratislava, 1997.

⁷ Porov. KRAJČI, Jozef, *Historické pramene a všeobecné normy cirkevného práva*, Banská Bystrica, 1997, s. 6.

⁸ Porov. VLADÁR, Vojtech, *Pramene práva Katolíckej cirkvi v historickom vývoji*, Plzeň, 2009.

⁹ Porov. VLADÁR, Vojtech, *Dejiny cirkevného práva*, Praha, 2017.

V prostredí českej kánonistiky vyšlo niekoľko zaujímavých diel zaoberajúcich sa vo väčšej či menšej miere aj prameňmi kánonického práva ešte za čias socialistického režimu. Zo všeobecnejších pojednaní môžeme spomenúť napríklad štvordielne dielo prof. Jaroslava Kadleca *Církevní dějiny*, ktoré vyšlo vo viacerých vydaniach, najskôr ako skriptum, potom ako učebnica.¹⁰ Z porevolučných všeobecnejšie zameraných diel možno zase spomenúť monografiu prof. Jiřího Rajmunda Tretera *Církevní právo* z roku 1993 a dve monografie od prof. Jiřího Rajmunda Tretera a doc. Zábója Horáka *Církevní právo* z roku 2016 a 2021.¹¹ Z podobne zameraných prác možno spomenúť aj učebnicu *Vybrané otázky z dějin kanonického práva* od doc. Petra Mrkývku a doc. Renáty Veselej z roku 1992.¹² Okrem toho netreba zabúdať ani na pojednanie kánonistu, ale aj vynikajúceho filológa prof. Ignáca Antonína Hrdinu, ktorý venoval pomerne rozsiahlu stať tematike prameňov práva vo svojom diele *Kanonické právo* z roku 2002.¹³

Zo starších špecifickejšie zameraných diel možno spomenúť najmä *Prameny církevního práva. Dějinný vývoj* od prof. Josefa Kasana z roku 1952.¹⁴ Netreba však zabúdať ani na pomerne rozsiahlu prácu od prof. Jaroslava Michala *Dějiny pramenů poznání kanonického práva s přihlédnutím k dějinám práva římského* z roku 1967.¹⁵ Z porevolučných konkrétnejších diel sa najrozsiahlejšie tejto problematike venoval už spomenutý prof. Ignác Antonín Hrdina, ktorý sa zaoberal nielen prameňmi kánonického, ale i konfesného práva, a to nielen prostredníctvom pojednania o prameňoch práva, ale aj publikovaním excerptov z nich. Uvedené výňatky tak môžeme nájsť v trojdielnej sérii *Texty ke studiu konfesního práva*,

¹⁰ Porov. KADLEC, Jaroslav, *Církevní dějiny. I. Církevní starověk*, Praha, 1983; KADLEC, Jaroslav, *Církevní dějiny. II. Raný středověk*, Praha, 1983; KADLEC, Jaroslav, *Církevní dějiny. III. Od vrcholného středověku k reformaci*, Praha, 1983 a KADLEC, Jaroslav, *Církevní dějiny. IV. Od sněmu tridentského do konce 19. století*, Praha, 1983.

¹¹ Porov. TRETERA, Jiří Rajmund, *Církevní právo*, Praha, 1993; TRETERA, Jiří Rajmund, HORÁK, Záboj, *Církevní právo*, Praha, 2016 a TRETERA, Jiří Rajmund, HORÁK, Záboj, *Církevní právo*, 2. přepracované a doplněné vydání, Praha, 2021.

¹² Porov. MRKÝVKA, Petr, VESELÁ, Renáta, *Vybrané otázky z dějin kanonického práva*, Brno, 1992.

¹³ Porov. HRDINA, Antonín, *Kanonické právo*, Praha, 2002.

¹⁴ Porov. KASAN, Josef, *Prameny církevního práva. Dějinný vývoj*, Praha, 1952.

¹⁵ Porov. MICHAL, Jaroslav, *Dějiny pramenů poznání kanonického práva s přihlédnutím k dějinám práva římského*, Praha, 1967.

ako aj v diele *Prameny ke studiu kanonického práva*.¹⁶ Zhrnutie svojho výskumu v oblasti právnych prameňov potom prof. Ignác Antonín Hrdina ponúkol v poslednom, komplexne poňatom diele, ktoré bolo vydané až po jeho smrti, pod názvom *Dějiny pramenů kanonického práva*.¹⁷

Pokiaľ ide o teoretickoprávne vymedzenie pojmu „prameň práva“, ten v prvom rade vyvoláva predstavu, že právo, ako určitý spoločenský jav (určitého obsahu), má svoj pôvod, zdroj svojho vzniku v inom jave, v inom predmete a ten sa považuje za prameň práva.¹⁸ Chápanie prameňa práva, t.j. odpoveď na otázku, čo vlastne prameň práva je, podmieňuje predovšetkým orientácia *právnej teórie*. Sociologické školy hľadajú pramene práva v spoločnosti a v spoločenských vzťahoch, jusnaturalisti v ľudskej prirodzenosti, absolútnych právach človeka, či v Božej Prozreteľnosti a analytické smery právneho myslenia v ústave, alebo zákone.¹⁹ Je teda zrejmé, že kánonistika má v tomto ohľade najbližšie k jusnaturalizmu.

Na základe zdroja, z ktorého právo čerpá, potom pod týmto pojmom právna teória rozumie *materiálne pramene práva* a *formálne pramene práva*. Celkom prirodzene, pre právnikov sú dôležitejšie formálne pramene práva. V právnej vede sa totiž otázka prameňa práva spravidla chápe skôr ako otázka *quid iuris*, a teda čo je v súlade s právom a čo spôsobuje, že určité povinnosti a im zodpovedajúce práva všeobecne a záväzne platia.²⁰ Za tohto predpokladu pod nimi rozumieme formy, ktorými vládnuca spoločenská sila (trieda, skupina) prejavuje svoju vôľu²¹ a v ktorých sú obsiahnuté platné právne normy. V týchto formách sa teda právo nachádza, formálne z nich pramení a v nich ho môžeme tiež nájsť a identifikovať ako *platné právo* a na základe toho sa domáhať jeho uplatnenia.²² V konkrétnejšej rovine ich potom môžeme definovať ako úkony zákonodarnej authority, v ktorých subjekty nachádzajú svoje práva a povinnosti a ktoré sú základom vzniku, zmeny

¹⁶ Porov. HRDINA, Ignác Antonín, *Texty ke studiu konfesního práva I. Evropa a USA*, Praha, 2006; HRDINA, Ignác Antonín, *Texty ke studiu konfesního práva II. Český stát*, Praha, 2006; HRDINA, Ignác Antonín, *Texty ke studiu konfesního práva III. Československo*, Praha, 2006 a HRDINA, Antonín, *Prameny ke studiu kanonického práva*, Plzeň, 2007.

¹⁷ Porov. HRDINA, Ignác Antonín, *Dějiny pramenů kanonického práva*, Praha, 2022.

¹⁸ Porov. KUBŮ, Lubomír, HUNGR, Pavel, OSINA, Petr, *Teorie práva*, Praha, 2007, s. 38.

¹⁹ Porov. PRUSÁK, Jozef, *Teória práva*, Bratislava, 2001, s. 188.

²⁰ Porov. KNAPP, Viktor, *Teorie práva*, Praha, 1995, s. 129.

²¹ Porov. REBRO, Karol, BLAHO, Peter, *Rímske právo*, Bratislava, 1997, s. 60.

²² Porov. PRUSÁK, Jozef, *Teória práva*, Bratislava, 2001, s. 188.

alebo zániku právnych vzťahov, respektíve subjektívnych práv a povinností.²³ V kánonistickom poňatí potom pod formálnymi prameňmi práva rozumieme také cirkevnou autoritou uznané formy objektívneho kánonického práva, v ktorých sú obsiahnuté kánonickoprávne normy.²⁴

Pod materiálnymi prameňmi práva máme na mysli prírodné, geografické, demografické, sociálne, ekonomické, mravné, politické, technologické, ekologické, medzinárodnopolitické a iné faktory života spoločnosti.²⁵ Patria sem teda všetky najmä spoločensko-historické príčiny a podnety pochádzajúce z vonkajšieho sveta, ktoré ovplyvňujú tvorbu práva a z ktorých tvorba práva akoby vychádzala.²⁶ V teoretickoprávnej literatúre sa rovnako možno stretnúť s pojmom sociálny substrát alebo danosť práva. Aj tento však v podstate vyjadruje spoločenské a iné podmienky, v ktorých právo vzniká, ktoré podmieňujú vôľu tvorcu práva a ktoré boli predmetom jeho právotvorného poznania.

V prípade práva Katolíckej cirkvi pod týmto termínom rozumieme všetko, čo nejakým spôsobom vplýva na Cirkev ako spoločnosť.²⁷ Za materiálne pramene práva by sme preto mohli označiť najmä Božiu vôľu (vo forme prirodzeného alebo pozitívneho Božieho práva), kresťanskú morálku, najvyšší princíp kánonického práva (*salus animarum*), rôzne sociálne faktory, štátne zákonodarstvo (najmä konfesné zákony), výklady a názory kánonistov, teologické tendencie a pod. Máme teda na mysli všetky príčiny a podnety pochádzajúce z vonkajšieho sveta, ktoré ovplyvňujú cirkevného zákonodarcu k prijatiu určitého univerzálneho, partikulárneho, či osobitného normatívneho právneho aktu, alebo ktoré vplývajú na vznik nepísaného práva (právnej obyčaje).²⁸ Historické materiálne pramene kánonického práva možno potom spoznávať z celého radu priamych ako aj nepriamych prameňov poznania, ako úradné a súkromné spisy, duchovné i svetské normy a zákony, literárne listy, liturgické predpisy, apológie, ikonografické pamiatky, archeologické nálezy, pápežské dokumenty, výsledky koncilov a biskupských synod a mnohé ďalšie.²⁹

²³ Porov. NEMEC, Matúš, *Základy kánonického práva*, Bratislava, 2001, s. 14.

²⁴ Porov. HRDINA, Antonín, *Kánonické právo*, Praha, 2002, s. 76.

²⁵ Porov. PRUSÁK, Jozef, *Teória práva*, Bratislava, 2001, s. 188.

²⁶ Porov. GERLOCH, Aleš, *Teorie práva*, Plzeň, 2004, s. 74.

²⁷ Porov. HRDINA, Antonín, *Kánonické právo*, Praha, 2002, s. 64.

²⁸ Porov. DUDA, Ján, *Úvod do štúdia kánonického práva*, Spišská Kapitula, 1995, s. 19.

²⁹ Porov. HANUŠ, Jiří, *Pozváni ke štúdiu cirkevných dejín*, Brno, 1999, s. 44n.

2. Právna história a iné vedné odbory

Prepojenie kánonickoprávnych materiálnych a formálnych prameňov práva vedie nielen k poznaniu právneho systému Katolíckej cirkvi, ale predmetné informácie, ako sme už uviedli, sú dôležité aj pre predstaviteľov ďalších vedných disciplín. Ktorý iný právny systém by im v tom mohol byť napokon viac nápomocný, ako právo najstaršej stále fungujúcej organizácie v dejinách ľudstva, ktorá v niektorých obdobiach disponovala determinujúcim vplyvom na vývoj ľudskej spoločnosti ako takej?

Najmä v období stredoveku sa Katolícka cirkev tešila celkom výnimočnému postaveniu a podľa viacerých bádateľov neexistuje nijaká moderná definícia štátu, ktorá by nemohla byť aplikovaná na stredovekú Cirkev.³⁰ Normy kánonického práva v tom čase prenikali celou spoločnosťou a vplývali na každého jej člena v takmer každom aspekte verejného i súkromného života (so špecifickými výnimkami týkajúcimi sa vyznávačov židovského náboženstva).³¹ Táto skutočnosť bola ešte viac zvýraznená po rozvinutí sa univerzitných štúdií a kánonistickej vedy, a to spolu so štúdiami a vedou rímskeho práva, čo viedlo k označovaniu týchto dvoch právnych systémov ako *iura docta*. Najmä od toho času zohrávali myšlienky kánonistov vo viacerých ohľadoch ústrednú úlohu v stredovekom politickom, ekonomickom i spoločenskom živote a predstavovali tiež významný prvok v intelektuálnom kvase vrcholného stredoveku.³²

Okrem toho, kým väčšina stredovekých právnych systémov bola obmedzená len na určitý partikulárny región alebo lokalitu, právo Katolíckej cirkvi fungovalo vo viacerých ohľadoch ako efektívne medzinárodné právo.³³ Najmä z toho dôvodu sa téma kánonického a rímskeho práva interpretovaná vtedajšou jurisprudenciou postupne stávala celoeurópskym spoločným právom, teda *ius commune*.³⁴

³⁰ Porov. MAITLAND, Frederic William, *Roman Canon Law in the Church of England*, London, 1898, s. 100.

³¹ Porov. BERMAN, Harold Joseph, *Law and Revolution. The Formation of the Western Legal Tradition*, London, 1983, s. 52.

³² Porov. TIERNEY, Brian, *Religion Law and the Growth of Constitutional Thought, 1150–1650*, Cambridge, 2008, s. 9–10.

³³ Porov. BRUNDAGE, James A., *Medieval Canon Law*, London, 1995, s. 3.

³⁴ Porov. HARTMANN, Wilfried, PENNINGTON, Kenneth (eds.), *The History of Medieval Canon Law in the Classical Period, 1140–1234. From Gratian to the Decretals of Pope Gregory IX. History of Medieval Canon Law*, Washington, 2008, s. 245.

Ako sme už naznačili, i keď bolo právo, ktoré bolo študované na stredovekých univerzitách označované na jednej strane ako „učené“, od začiatku malo zároveň veľmi ďaleko od toho, aby bolo právom rýdzo akademickým.³⁵ Jeho normy napokon upravovali zásadné otázky spoločenského života, ako primeranosť nájmov, obchodných príjmov a daní, vrátane i kresťanom veľmi výnimočne dovoľovaných úrokov (*usurae*).³⁶

Cirkevné sankcie zase, z dôvodu tesného prepojenia stredovekej spoločnosti s náboženstvom, postihovali veriaceho i po stránke občianskej, čo najviac vystupovalo do popredia pri použití najprísnejšieho z trestov vo forme exkomunikácie (*excommunicatio*). Po jej uvalení bol totiž hriešnik, okrem cirkevného spoločenstva, bohoslužieb a prijímania sviatostí, vylúčený aj z občianskeho spolunažívania, úradov, procesnej spôsobilosti pred súdmi, vojenskej služby a za istý čas i možnosti uzavrieť manželstvo (*excommunicatio maior*). Keď sa exkomunikovaní v stanovenom čase nepolepšili, svetská vrchnosť ich väznila, konfiškovala im majetky, prípadne ich posielala do vyhnanstva.³⁷

V dnešnom ponímaní prekračovala Cirkev línie svojej pôsobnosti v oblasti trestného práva aj pri vykonávaní jurisdikcie nad protiprávnymi konaniami ako cudzoložstvo a znásilnenie, bigamia, falošné svedectvo, fyzické násilie či vražda.³⁸ Z občianskoprávných presahov možno zase spomenúť rodinné vzťahy (najmä manželstvo), ohováranie, urážku na cti, vypožičanie, úschovu peňazí, kúpnu zmluvu,

³⁵ Porov. PENNINGTON, Kenneth, *Learned Law, Droit Savant, Gelehrten Recht: The Tyranny of a Concept*, in: *Rivista internazionale di diritto comune*, 5/1994, s. 205–215.

³⁶ Cirkevné slávnosti, festivaly a sviatky zase celkom prirodzene formovali vzory práce a hier. Podobne, jej pôstne normy kontrolovali čo a kedy ľudia jedli. Porov. BRUNDAGE, James A., *Medieval Canon Law*, London, 1995, s. 84 a 96.

³⁷ Už od 9. storočia mal navyše občiansky styk s exkomunikovaným za následok upadnutie do tzv. menšej exkomunikácie (*excommunicatio minor*), ktorá bola definovaná ako zákaz prijímania sviatostí. Porov. 2Sol 3, 14. Porov. VODOLA, Elisabeth, *Excommunication in the Middle Ages*, Berkeley, 1986, s. 85.

³⁸ Porov. X 4,7; 1,21; 5,20; 5,36 a 5,12. Stredoveké kánonické teórie zavinenia tvoria napokon dodnes základy moderného trestného práva, a to najmä pri určovaní skutku ako úmyselného alebo neďbanlivostného, premysleného alebo impulzívneho a pod. Tieto závery možno vysvetliť kánonistickou premisou, že stupeň viny sa odvíja predovšetkým od duševného a morálneho zámeru hriešnika, kým samotné porušenie zákona je v podstate vnímané len ako druhotná záležitosť. Bližšie k tejto problematike pozri EVANS, G. R., *Law and Theology in the Middle Ages*, London, 2002, s. 26 a 172–173 a BRUNDAGE, James A., *Medieval Canon Law*, London, 1995, s. 171–172 a 181.

pôžičku peňazí, záložné právo či darovaciu zmluvu.³⁹ Kánónisti, bežne zastávajúci dôležité pozície v štátnej správe, mali navyše možnosť presadenia kresťanských zásad do života aj prostredníctvom ich účasti na tvorbe svetského zákonodarstva. Takýmto spôsobom sa napríklad podarilo zmierniť prehnajú prísnosť stredovekého sekulárneho trestného práva, v ktorom bol trest smrti bežne ustanovovaný i za ľahšie delikty.⁴⁰

Spomenuté verejnoprávne presahy súviseli okrem iného aj so skutočnosťou existencie *cirkevného štátu*, čo viedlo pápežov, ako jeho jediných predstaviteľov, k ochrane viacerých vzťahov obdobne kvalifikovaných ako časné (napríklad falšovanie mincí, stíhanie pirátstva a pod.). Viaceré z uvedených noriem boli potom preberané do jednotlivých sekulárnych právnych systémov, čo nám dnes umožňuje porovnanie historických prameňov svetského a cirkevného práva a analyzovať spôsoby zušľacht'ovania práva kresťanského Západu zo strany Katolíckej cirkvi. Sekulárni zákonodarcovia sa totiž bežne nechali inšpirovať nielen výsostne praktickými normami kánonického práva, ale tiež tými, ktoré pramenili v prirodzenom či pozitívnom Božskom práve, čo dlhodobo napomáhalo ku kryštalizovaniu právnych poriadkov jednotlivých štátov na konceptoch prirodzenej spravodlivosti.

Osobitne možno v týchto súvislostiach spomenúť kánonisticko-teologické ideály *hľadania Božskej dokonalosti v práve*. Tie vychádzali z premisy, že v prameňoch kánonického práva sa nachádza záblesk večných dimenzií Pravdy a Spravodlivosti, ktorých plné pochopenie a obdiv má byť odmenou v Nebi pre tých najlepších z ľudského druhu.⁴¹ Existencia rýdzo utilitaristicky zameraného práva tvoreného človekom, ktoré by bolo úplne odizolované od Božskej pravdy, sa totiž v tých ča-

³⁹ Porov. X 4,14; 4,19; 5,2; 5,36; 3,15; 3,16; 3,17; 5,19; 3,21 a 3,24.

⁴⁰ Porov. BERMAN, Harold Joseph, *Law and Revolution. The Formation of the Western Legal Tradition*, London, 1983, s. 531 a ŠPIRKO, Jozef, *Cirkevné dejiny II*, Turčiansky Svätý Martin, 1943, s. 293. Kánonické právo pritom výslovne deklarovalo, že ak ide o menší priestupok, má sa dať prednosť milosti pred prísnosťou (*Nocentem absolvere quam innocentem condemnare venialis est, leviusque misericordia quam crudelitate deviare*). Najmä vďaka Cirkvi sa napokon podarilo v stredovekom práve definitívne presadiť i verejnoprávne ponímanie trestného činu ako škody spôsobenej celej spoločnosti. Porov. EVANS, G. R., *Law and Theology in the Middle Ages*, London, 2002, s. 158.

⁴¹ Podobným spôsobom sa pritom nahliadalo aj na pramene rímskeho práva, a to v rovine súkromnoprávnej. Porov. KRAJČI, Jozef, *Historické pramene a všeobecné normy cirkevného práva*, Banská Bystrica, 1997, s. 46.

soch považovala za rýdzu absurditu. Každá norma mala preto predstavovať jemný záblesk Spravodlivosti, ktorá bola absolútna, Božská, a preto večná. Namiesto nedokonalaj a dočasnej povahy *iura propria* tak vtedajšia kánonistika smerovala k absolútnym a večným hodnotám nemenných právnych konceptov a pravidiel, ktoré dávali formu pevnému a nadčasovému systému hodnôt. Aj z toho dôvodu sa napokon malo za to, že každé porušenie práva je aj porušením Božského zriadenia a zásahom do prirodzenosti a usporiadania kozmu.⁴²

V právnickom kontexte netreba zabúdať ani na skutočnosť, že kánonické právo a Katolícka cirkev patrili k najdôležitejším faktorom pri recepcii rímskeho práva, a to najmä v období raného stredoveku.⁴³ Ani skúmanie jednotlivých etáp tohto procesu romanistami tak nie je možné bez poznania prameňov kánonického práva a zohľadňovania kánonickoprávnych reflexií a princípov. Právni historici majú zase možnosť analyzovať vplyvy kánonického práva na postupný rozvoj vtedajšieho (najmä feudálneho) práva, ako aj to, akým spôsobom dochádzalo k jeho zdokonaľovaniu. V tejto súvislosti je dôležité podotknúť, že vtedajšie svetské právo bolo v porovnaní s kánonickým právom oveľa menej systematické, menej integrované na úroveň svedomia, menej profesionálne a omnoho menej vedecké.

Keďže predmetné sekulárnoprávne normy prirodzene zohľadňovali normy, princípy a idey zachytené v prameňoch kánonického práva, netreba na ne zabúdať ani pri ich interpretácii. Takmer každý právnik toho obdobia (vrátane tých bez univerzitného vzdelania) mal totiž aspoň minimálne znalosti rímsko-kánonického práva a v ich kontexte pristupoval k aplikácii noriem. V myšlienkach uvedených dvoch právnych systémov musel uvažovať taktiež z dôvodu ich obsiahnutia všeobecne uznávanej terminológie právnej vedy.⁴⁴ Spisy kánonistov boli pre právnikov (ale napríklad tiež štátnikov a mnohých iných) inšpiratívne aj kvôli mnohým na tie časy novým ideám. Práve v nich tak môžeme nájsť stopy ranej histórie mnohopočetných moderných myšlienok týkajúcich sa korporátného práva, daňového práva,

⁴² Porov. BERMAN, Harold Joseph, *Law and Revolution. The Formation of the Western Legal Tradition*, London, 1983, s. 205.

⁴³ Bližšie k tejto problematike pozri BRUNDAGE, James A., *Medieval Canon Law*, London, 1995, s. 60; RITTNER, Emanuel, *Církevní právo katolické*, Praha, 1887, s. 41 a URFUS, Valentin, *Historické základy novodobého práva súkromného*, Praha, 2001, s. 70–72, 83 a 95.

⁴⁴ Bližšie k tejto problematike pozri BELLOMO, Manlio, *The Common Legal Past of Europe, 1000–1800*, Washington, 1995, s. 152.

alebo verejných financií a dokonca zárodky konceptov dôležitých pre konštitučný štát, myšlienku, že moc vlád musí byť definovaná právom, a koncepčné základy parlamentov a podobných zákonodarných zhromaždení.⁴⁵ Jasné reflexie teologicko-kánonických úvah nachádzame i pri zrode niektorých právnych odvetví, ktoré sa rozvinuli až v modernej dobe. Ako príklad môžeme v tomto kontexte uviesť pracovné právo, ktorého iniciátori, ako aj prví predstavitelia, sa inšpirovali staršími prameňmi, ako aj sociálnymi encyklikami Katolíckej cirkvi.⁴⁶

V súvislosti s informačnou hodnotou prameňov kánonického práva je potrebné osobitne spomenúť aj ich značné kazuistické ponímanie. Z toho dôvodu jednotlivé uznesenia všeobecných koncilov či pápežské dekretácie neobsahujú len samotné právne normy, ale tiež vysvetlenia dôvodov ich prijatia, v zmysle súčasných dôvodových správ interpretovaných v kontexte nadčasových hodnôt vyjadrených v kresťanskej náuke.

Keďže právny systém Katolíckej cirkvi sa rozvíjal na pozadí vedeckého rozvoja kánonického práva, súčasným bádateľom sa jeho skúmaním ponúka tiež možnosť sledovania histórie ľudského vzdelávania. Nielen teológia, ale i kánonické právo totiž rozvinuli a aplikovali viaceré nové vedecké metódy, na ktorých stálo vedecké poznávanie po celé stáročia.

V tomto ohľade možno spomenúť najmä scholastickú metódu, odvodenú predovšetkým z biblickej exegézy, ktorá našla svoju reflexiu aj v najslávnejšom kánonickoprávnom diele vo forme Graciánovho dekrétu (*Decretum Gratiani*, respektíve *Concordia discordantium canonum*).⁴⁷ Tá vychádzala z premisy, že celou vzdelanosťou prestupuje ako všeobecný princíp viera v nezrušiteľnú platnosť určitej pravdy, ktorú nie je potrebné dokazovať racionálne či empiricky, pričom jednotlivé

⁴⁵ Porov. BERMAN, Harold Joseph, *Law and Revolution. The Formation of the Western Legal Tradition*, London, 1983, s. 221n a HARTMANN, Wilfried, PENNINGTON, Kenneth (eds.), *The History of Medieval Canon Law in the Classical Period, 1140–1234. From Gratian to the Decretals of Pope Gregory IX. History of Medieval Canon Law*, Washington, 2008, s. 230.

⁴⁶ Bližšie k tejto problematike pozri SÍRZESZEWSKI, Czesław, *Katolícka nauka spoločna*, Lublin, 2003, s. 191–361; HÖFFNER, Joseph, *Kresťanská náuka o spoločnosti*, Trnava, 2007, s. 166–192 a PESCHKE, Karl-Heinz, *Kresťanská etika*, Praha, 2004, s. 553n. Jednou z oblastí, v ktorej Cirkev akceptovala odjakživa špeciálnu zodpovednosť, bolo napokon zmierňovanie chudoby a poskytovanie podpory pre znevýhodnených, respektíve tých, ktorí sa dostali z akýchkoľvek príčin do stavu núdze. Porov. BRUNDAGE, James A., *Medieval Canon Law*, London, 1995, s. 84 a 96.

⁴⁷ Bližšie k problematike zostavovania Graciánovho dekrétu pozri napríklad WINROTH, Anders, *The Making of Gratian's Decretum*, Cambridge, 2000.

vedecké otázky je potrebné preskúmavať uvádzaním argumentov *pro* a *contra*.⁴⁸ Na ilustráciu možno uviesť, že v období vrcholného stredoveku elita vzdelancov nepôsobila len v oblasti teológie, ale tiež kánonického práva, ktoré v niektorých obdobiach (konkrétne v 14. a 15. storočí) dokonca prevyšovalo v záujme o štúdium aj prvú spomenutú vedeckú disciplínu.⁴⁹ Predmetné metódy pritom neovládali len teológiu a kánonické právo, ale aplikovali sa tiež pri práci s rímskoprávnymi prameňmi, pričom rovnaká, prinajmenšom podobná bola situácia aj pri väčšine ďalších vedných odborov.⁵⁰

Vo významnej miere prispieva štúdiom kánonickoprávnych prameňov taktiež k pochopeniu fungovania ľudskej society, a to najmä z dôvodu dlhodober dominancie Katolíckej cirkvi na úkor štátu. Aj preto je ich poznanie užitočné i pre sociológov (ale aj politológov), ktorí sa zaujímajú o jednotlivé fázy vývoja ľudskej spoločnosti v celku i jednotlivostiach. Každá kánonickoprávna legislatívna inovácia v skúmaných obdobiach navyše poukazuje na najaktuálnejšie potreby spoločnosti v tej-ktorej fáze jej vývoja.

Okrem toho majú bádatelia možnosť zaujímavého pohľadu na fungovanie society postavenej na pravidlách Svätého Pisma a prísneho prepojenia (poväčšine až stotožnenia) práva a morálky s kresťanskou náukou. S ohľadom na sledovanie vlastných cieľov, ktoré sa nie raz prelínali so záujmami vládcov tohto sveta, musela Katolícka cirkev často hľadať spôsoby spolupráce s nimi. Práve tieto vzťahy potom vo viacerých obdobiach determinujúcim spôsobom predznamenávali celkový vývoj ľudskej spoločnosti, čo bolo *de facto* aktuálne od čias tzv. konštantínovského obratu (r. 313) až do neskorého novoveku. Vzťahy medzi Katolíckou cirkvou

⁴⁸ Porov. SOMERVILLE, Robert, BRASINGTON, Bruce C., *Prefaces to Canon Law Books in Latin Christianity, Selected Translations, 500–1245*, London, 1998, s. 172 a BRUNDAGE, James A., *The Medieval Origins of the Legal Profession: Canonists, Civilians, and Courts*, Chicago, 2008, s. 97 a 105.

⁴⁹ Blížšie k tejto problematike pozri BERMAN, Harold Joseph, *Law and Revolution. The Formation of the Western Legal Tradition*, London, 1983, s. 120 a TIERNEY, Brian, *Religion Law and the Growth of Constitutional Thought, 1150–1650*, Cambridge, 2008, s. 13. V nadväznosti na tento vývoj nie je prekvapujúce, že počas 15. a raného 16. storočia sa stávali biskupmi, kardinálmi, dokonca i pápežmi práve kánonisti. Zaujímavosťou zostáva, že ich dominanciu v Rímskej kúrii i diecéznych kúriách po celom kresťanskom Západe neohrozila ani protestantská reformácia. Porov. BRUNDAGE, James A., *The Medieval Origins of the Legal Profession: Canonists, Civilians, and Courts*, Chicago, 2008, s. 166.

⁵⁰ Porov. BERMAN, Harold Joseph, *Law and Revolution. The Formation of the Western Legal Tradition*, London, 1983, s. 103 a 123.

a štátom napokon zostávajú dôležitým predmetom politologických i sociologických úvah dodnes, pričom svoju prirodzenú reflexiu kontinuálne nachádzali aj v kánonickoprávnych prameňoch.

Z mnohých ďalších vedných odborov môžeme spomenúť ešte filológiu, keďže Katolícka cirkev zohrala jednu z najdôležitejších úloh pri zachovaní a kultivácii latinského jazyka. Tá totiž latinčinu prijala za autentický jazyk svojich prameňov prakticky od čias staroveku, pričom toto pravidlo nebolo formálne zmenené až do dnešných čias. Aj v prameňoch kánonického práva tak možno sledovať najstaršie formy latinského jazyka (vrátane reflexií latinčiny klasickej) až po v súčasnej neolatinistike najviac hodnotenú tzv. erazmovskú latinčinu.⁵¹ Jej vnímanie ako *lingua mortua* bolo navyše prekonávané práve prostredníctvom jej živého používania predstaviteľmi Katolíckej cirkvi. V prípade potrieb bolo navyše práve na nich, aby do latinského jazyka pridávali nové slová reflektujúce výrazy modernej spoločnosti, čo našlo svoju reflexiu aj v kánonickoprávnych prameňoch.⁵²

Záver

Ako je zrejmé z predchádzajúceho výkladu, každý kánonista by mal poznať pramene kánonického práva ako v rovine formálnej, tak aj materiálnej. Pochopenie prepojenia medzi formou a materiálou možno napokon označiť za jeden z najdôležitejších predpokladov pre získanie kvalít výborného právnik. Pre správne porozumenie platným normám a inštitútom je však potrebné pochopiť aj ich dejinný vývoj a spôsob, akým sa materiálne pramene práva dynamicky premietali do formálnych právnych prameňov. Každý skutok v prítomnosti je napokon prepojený s budúcnosťou takým istým spôsobom, ako je každé ľudské konanie prepojené so skúsenosťou, z ktorej získava „formu“, „mieru“ a zmysel pre perspektívu a rovnováhu. Aj preto treba každú normu interpretovať a vysvetľovať aj prostredníctvom

⁵¹ Porov. KUDRNOVSKÝ, Antonín, *Latinská mluvnice pro gymnasia, reálná i reformní reálná gymnasia*, Praha, 1947, s. 2 a ŠPAŇÁR, Július, HORECKÝ, Ján, *Latinská gramatika*, Bratislava, 1993, s. 6.

⁵² V tomto ohľade môžeme spomenúť napríklad ustanovenia kódexového práva vyjadrujúceho sa k masmédiám a pod. Porov. can. 772 § 2 a 831 § 2 CIC/1983. Dôležitosť kvality a štylisticky elegantne spracovaných právnych textov možno napokon ilustrovať skutočnosťou, že napríklad francúzsky spisovateľ Stendhal († 1842) používal Code civil k získaniu štylistických podnetov pre svoje literárne práce. Porov. URFUS, Valentin, *Historické základy novodobého práva súkromného*, Praha, 2001, s. 108.

odvolávania sa na okolnosti, ktoré ju priviedli k životu a sledom udalostí, ktoré ju ovplyvnili v čase. Bez správneho poznania uvedených skutočností nie je zároveň možné pochopiť ducha tohto výnimočného právneho systému.

Historický vývoj kánonického práva je pritom porovnateľný len s tisícročným vývojom rímskeho práva – od takmer legendárneho Zákona dvanástich tabúl v polovici 5. storočia pred Kristom, až do monumentálnej justiniánskej kodifikácie v prvej tretine 6. storočia po Kristovi.⁵³ V jeho prípade išlo navyše celý čas o právo živé a reálne odzrkadľujúce fungovanie vtedajšej spoločnosti, čoho dôkazom sú napríklad aj znalosti mnohých, častokrát veľmi zložitých teologicko-právnych konceptov Katolíckej cirkvi takmer všetkými členmi vtedajšej spoločnosti. Najmä z toho dôvodu by mali znalosti zachytené v prameňoch kánonického práva ovládať nielen kánonisti, ale tiež právni historici, všeobecní historici, sociológovia, politológovia atď.

Ako sme už naznačili, výnimočnosť právneho systému Katolíckej cirkvi spočíva tiež v reflektovaní kresťanskej morálky vychádzajúcej zo Svätého Písma, z čoho vyplýva nemožnosť odporovania noriem ľudského (rýdzo cirkevného) práva ktorejkoľvek norme prirodzeného alebo pozitívneho Božieho práva. Aj kvôli predmetným axiologickým základom zastáva kánonické právo vo vývoji európskej právnej kultúry a vzdelanosti celkom výnimočné postavenie. Spolu s rímskym právom navyše obsahuje základy moderného štátneho i medzinárodného práva. Európske (najmä kontinentálne) právo je tak ním v mnohom pozitívne ovplyvnené a v niektorých odvetviach (hlavne v práve manželskom a procesnom) je možné dokonca hovoriť o priamej recepcii. Rovnako i platné komunitárne právo Európskej únie je v nemalej miere vystavané na zásadách rímsko-kánonického práva, čo opäť len svedčí o spoločnom kresťanskom základe európskej kultúry.⁵⁴

Za najväčší prínos Katolíckej cirkvi a jej práva možno pritom označiť práve dlhodobé pretváranie noriem rímskeho práva i jednotlivých *iura propria* v duchu kresťanských hodnôt. Právo totiž nie je nikdy len faktom, ale tiež *ideou*, *konceptom a merítkom hodnôt*, na základe čoho sa musí vyznačovať aj istou intelektuálnou a morálnou dimenziou.

⁵³ Porov. HRDINA, Antonín, *Prameny ke studiu kanonického práva*, Plzeň, 2007, s. 9.

⁵⁴ Ak totiž kultúrou rozumieme zámerné zdokonaľovanie vonkajšieho sveta človekom, musí byť i právo jej neoddeliteľnou zložkou. Porov. BUŠEK, Vratislav, *Učebnice dějin práva církevního I*, Praha, 1946, s. 7.

Na záver je namieste zamyslieť sa nielen nad súčasnosťou, ale tiež budúcnosťou štúdia kánonickoprávnych prameňov. To totiž kladie vysoké nároky nielen na právnikov, ale tiež vedcov z iných vedných disciplín. Jedným z hlavných problémov je v tomto ohľade predovšetkým prevažujúca absencia znalostí latinského jazyka, ako aj základných kresťanských teologických konceptov, bez ktorých jednoducho nie je možné pochopiť fungovanie stredovekej, ale i novovekej spoločnosti.

Absencia týchto vedomostí potom poväčšine vedie k hodnoteniu minulosti optikou súčasnosti a z toho vyplývajúcim povrchným, neobjektívnym a nie raz i značne predpojatým záverom.

Resumé

Pramene práva možno označiť za jeden z najdôležitejších zdrojov informácií nielen pre právnikov, právnych historikov, ale i ostatných vedcov. Spoločenský vývoj totiž nereflexujú len v rovine právnej, keďže ich normy priamo a autoritatívne zasahujú do mnohých oblastí spoločenského života. Prijatie novej normy, zmena alebo zrušenie starej potom vedie k možnosti dedukcie aktuálnych potrieb v tej-ktorej etape vývoja danej society. Uvedené konštatovanie platí o to viac pre právny systém Katolíckej cirkvi, pretože kánonické právo ovplyvňovalo vývoj ľudstva po celé stáročia prakticky determinujúcim spôsobom. Súčasná veda, a to nielen veda právna, však z viacerých príčin (pováčšine subjektívneho charakteru) pri svojom bádani tieto vzácne informačné zdroje opomína. Hlavným cieľom článku je poukázať na dôležitosť prameňov kánonického práva a ich stálu aktuálnosť nielen pre kánonistov a právnych historikov, ale tiež bádateľov z iných vedných odborov.

Summary

The Significance of Study of the Sources of Canon Law for the Contemporary Science

The sources of law may be denoted to be one of the most important sources of information not only for lawyers, legal historians, but also other scientists. They do not reflect social development only in the legal sphere, since their norms directly and authoritatively affect many areas of social life. Passing of a new rule, its change or abrogation of the older one then leads to the eventuality of deduction of actual social needs in then period of the development of given society. This statement is all the more valid for the legal system of the Catholic Church, since canon law influenced the development of mankind for the whole centuries in determinative way. However, the contemporary science, not only legal, on the ground of several reasons (of subjective character typically) often neglects these precious sources of information while doing research activities. The main goal of the article is to point out the

importance of sources of canon law and their constant topicality not only for the canonists and legal historians, but even scientists from other scientific branches.

Kľúčové slová: kánonické právo, pramene práva, zdroj informácií, kánonistika, právna história, iné vedné odbory

Keywords: canon law, sources of law, source of information, canonistics, legal history, other scientific branches

Autor

Prof. doc. JUDr. Mgr. Vojtech Vladár, PhD. je riaditeľom Ústavu kánonického práva na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Vyštudoval právo na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave a klasické jazyky na Filozofickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave. Odborne sa venuje kánonickému právu, dejinám cirkevného práva, konfesnému právu, rímskemu právu a klasickej filológii.

Author

Professor JUDr. Mgr. Vojtech Vladár, PhD., is a director of the Institute of Canon Law of the Faculty of Law, Comenius University in Bratislava. He graduated from the Faculty of Law, Trnava University in Trnava (Slovakia) as well as in Classic Languages at the Faculty of Arts at the same university. He specialises in canon law, the history of church law, religion law, Roman law and classical philology.

---

prof. doc. JUDr. Mgr. Vojtech Vladár, PhD.

Univerzita Komenského v Bratislave

Právnická fakulta

Ústav kánonického práva

Šafárikovo námestie 6

810 02 Bratislava

e-mail: vojtech.vladar@flaw.uniba.sk